

04

סקרנות ולמידה

לכרה של ניב רביב

**אחים
לנצח**

**הופכים
דיכרון
למורשת**

OLAMI MENTORSHIP

אנחנו לומדים כל כך מעט - על בחורה שלמדה כל כך הרבה

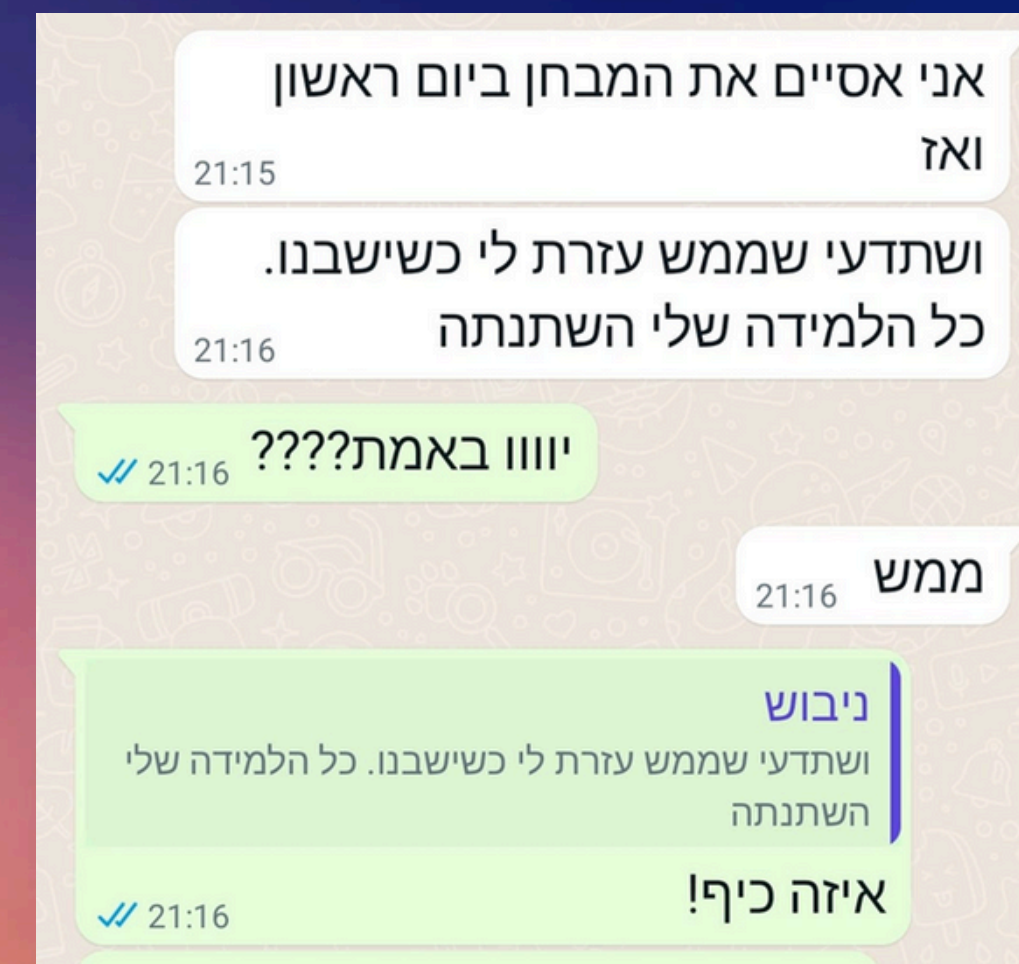
ניב הייתה אחת שחקרה, למדה, חשבה,
בחנה שוב, אתגרה הנחות יסוד, ביקשה
לגעת-ברוח במו ידיה.

רבים מהסיפורים שמלווים אותה מדגישים
את הכוח הייחודי שהיה לה: הרצון ללמוד,
לחקור, ולחתור לעבר האמת.

טלי, דודה של ניב ומורה לאנגלית מספרת: כשלניב היה מבחן באנגלית. היא התקשרה וביקשה ממני לעזור לה להתכונן. כמובן שמיד הגעתי, כי זו זכות עבורי כשאחיין מבקש ממני לעזור. ישבנו ללמוד, קראנו, ניתחנו, פתרנו, והיא קיבלה הכל בשקיקה ובכל כך הרבה רצינות שאופיינית לה. נהניתי מכל רגע ושקענו לתוך הלמידה. עוד תרגיל, עוד טקסט, עוד משימה ולא הספיק לה עד שסיפרה את הזמנים. כמובן שהיא עברה את המבחן וכתבה לי הודעה מרגשת, שצירפתי כאן.

כל כך כיף ללמד ילדים כמוה שנחوشים להצליח ורוצים עוד ועוד ידע על מנת להשתפר.

מה במערך?

- כיצד הפכו המנהיגים הדגולים ביהדות לכאלה?
- כיצד שימר העם היהודי את דרכו?
- מהי למידה אמיתית?
- להיכן ראוי לתעל את כוחה האדיר של הסקרנות?

מאיזה חומר קרוצים מנהיגים?

היהדות אינה מספרת לנו את הסיפור מהסוף, היא מספרת אותו מהתחלה. היא עוקבת אחרי גדולי מנהיגי האומה מקטנות, ומתארת כיצד הם הפכו מאנשים "רגילים", למנהיגים ההיסטוריים שהם היו.

נעקוב אחרי תכונה אחת, סקרנות, שליוותה שלושה מגדולי האומה:

1. אברהם, אבי האומה היהודית.
2. משה, גדול הנביאים בכל הזמנים.
3. רבי עקיבא, מנהיג רוחני בעת המרד הגדול, מגדולי מוסרי התורה בהיסטוריה היהודית.

מה הפך ילד שגדל באזור פגאני לאבי המונותאיזם ואבי האומה היהודית?

כיון שנגמל איתן זה (כינוי לאברהם אבינו) התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן, והתחיל לחשוב ביום ובלילה והיה תמיה היאך אפשר שיהיה הגלגל הזה (תנועת הכוכב) נוהג תמיד ולא יהיה לו מנהיג ומי יסבב אותו. כי אי אפשר שיסבב את עצמו?

ולא היה לו מלמד ולא מודיע דבר אלא מושקע באור כשדים בין עובדי כוכבים הטפשים, ואביו ואמו וכל העם עובדי כוכבים והוא עובד עמהם, ולבו משוטט ומבין עד שהשיג דרך האמת והבין קו הצדק מתבונתו הנכונה. וידע שיש שם א-ל לוא אחד והוא מנהיג הגלגל והוא ברא הכל ואין בכל הנמצא אלוה חוץ ממנו.

וידע שכל העולם טועים ודבר שגרם להם לטעות זה שעובדים את הכוכבים ואת הצורות עד שאבד האמת מדעתם. ובן ארבעים שנה הכיר אברהם את בוראו.

ה-DNA של מייסד האומה היהודית: חשיבה עצמית, אתגור הנחות יסוד, היכולת לשאול שאלות ולהסתקרן, יכולים לגבור על כל הנחות יסוד ואף על אימוץ של נורמות חברתיות כברירת מחדל.

כיצד הפך משה מרועה צאן, לגדול מנהיגי היהדות?

עת משה נהג את צאן חמיו, הוא ראה סנה בוער, אך איננו מתאכל באש. הוא בחר לעזוב את דרכו, להתבונן ולהבין. תכונה זו גרמה לא-לוהים לבחור במשה להנהיג את העם:

**וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶסְרָה נָא וְאַרְאֶה אֶת הַמֶּרְאָה הַזֶּה מֵדַע לֹא יִבְעַר הַסֵּנֶה:
וַיֵּרָא ה' כִּי סָר לְרֹאוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה ... מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר
הַיָּנִי. (שמות ג-ד)**

חז"ל מרחיבים ומחדדים במדרש (שמות רבה ב ו):
כיון שבטל ממלאכתו והלך לראות, מיד: "ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה".
רבי יוחנן אמר: ג' פסיעות (בלבד) פסע משה באותה שעה, שנאמר אסורה נא ואראה.
רבי שמעון בן לקיש אמר: (רק) הפך פניו והביט, שנאמר: "וירא ה' כי סר לראות".
כיון שהביט בו הקב"ה, אמר: נאה זה לרעות את ישראל.
"אסורה נא": אסיר את עצמי מהמקום הנוכחי – ממרחב הנוחות, כדי להתקדם למקום הבא.

ניב לא פחדה לצאת ממקום הנוחות על מנת ללמוד ולגלות מרחבים חדשים.
על מנת ללמוד באמת צריך לפתוח את הראש ולא לפחד מהלא נודע.

כיצד הפך עקיבא - בן גרים ושומר סוסים, לרבי עקיבא -
מנהיג שהוביל את העם בתקופת משבר אדירה של
חורבן בית המקדש ומרד בר כוכבא?

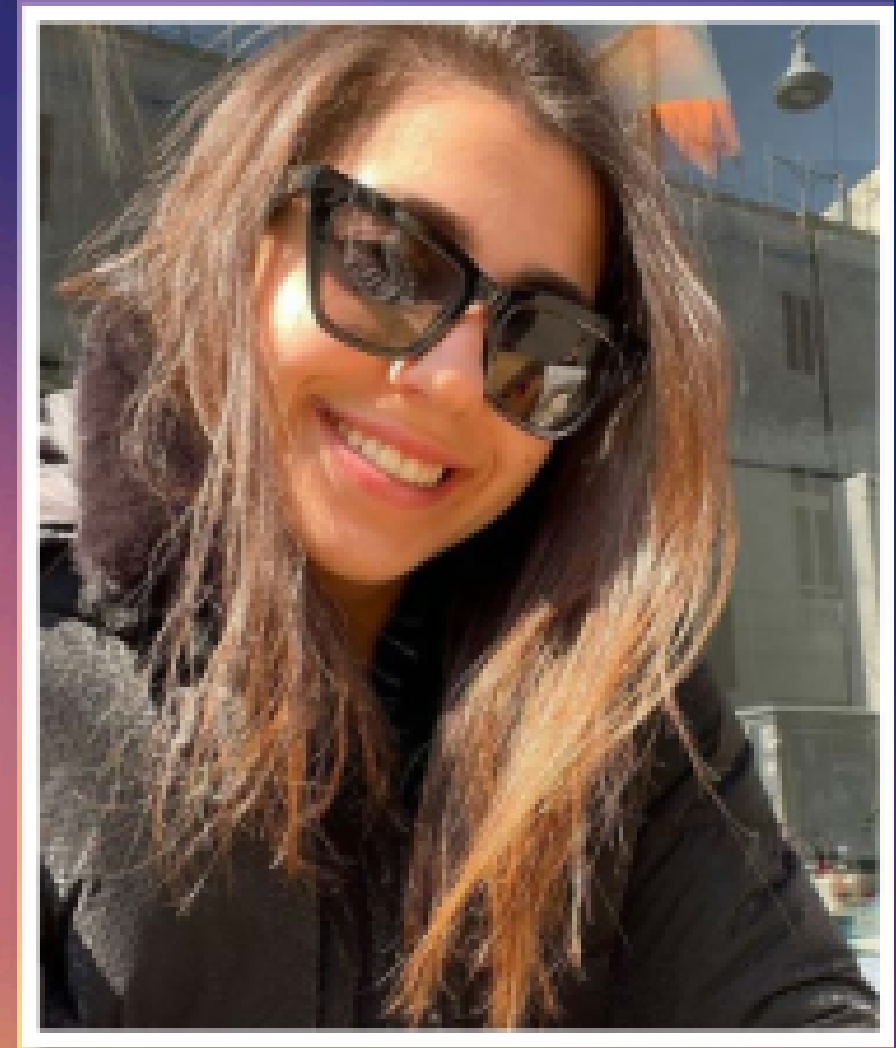
"מה היה תחילתו של ר' עקיבא? אמרו, בן ארבעים שנה
היה, ו(עדיין) לא שנה (למד) כלום.
פעם אחת היה עומד על פי הבאר
אמר: מי חקק אבן זו?
אמרו לו: המים שתדיר נופלים עליה בכל יום.
אמרו לו: עקיבא, אי אתה קורא אבנים שחקו מים?
מיד היה רבי עקיבא דן קל וחומר בעצמו: מה רך פסל את
הקשה, דברי תורה שקשין כברזל על אחת כמה וכמה
שיחקקו את לבי שהוא בשר ודם! מיד חזר ללמוד תורה.
(אבות דרבי נתן נוסח א', פרק ו').

הילה מספרת:

אני חושבת עליך המון, ללא הפסקה. מנסה להיזכר ברגעים שלנו יחד, שלצערי לנצח ארגיש שפספסתי אותך. נזכרת בך, נכנסת לשיעור קצת באיחור, נכנסת בחיוך של מלאכית, יושבת בשורת כיסאות בצד ופשוט מקשיבה, בשקט ובשלווה שבך.

כמה הייתי מאושרת שהצעת לי שנעשה יחד את הסמינריון, כמה הוחמאתי שאת מציעה לי לעבוד איתך וכמה הרגשתי פספוס כשאמרתי לך שכבר קבעתי עם מישהו כמה שעות לפני...

סקרנות יוצרת - וסקרנות משמרת: הסקרנות יצרה את מנהיגי האומה, והיא כלי בדרך לשימור ערכי האומה

"מוזגין לו כוס שני – וכאן הבן שואל" (הגדה של פסח)

ב"ליל הסדר", - ליל העברת סיפור המסורת היהודי, אנחנו עושים פעולות שונות, חלקן מוזרות, שמטרתן לעורר סקרנות וציפייה לידע אצל הילד הצעיר. דווקא משום שתשובה המגיעה כמענה לשאלה, היא כזו ש"נספגת" בדמו של הילד.

הדרך אל החירות דורשת מאיתנו להתייחס אל העולם בתמיהה ילדותית – לחקור ולבדוק בלי בושה. רק כך נוכל ללמוד ולדעת היכן נמצאת החירות, מהי האמת ולכן אנחנו שואפים להגיע.
"איזהו חכם?" שואלת המשנה ועונה מיידי: "הלומד מכל אדם!"

ההבדל בין סקרנות לשיעמום הוא ההבדל בין אכפתיות ומעורבות, לבין אדישות וחוסר עניין.

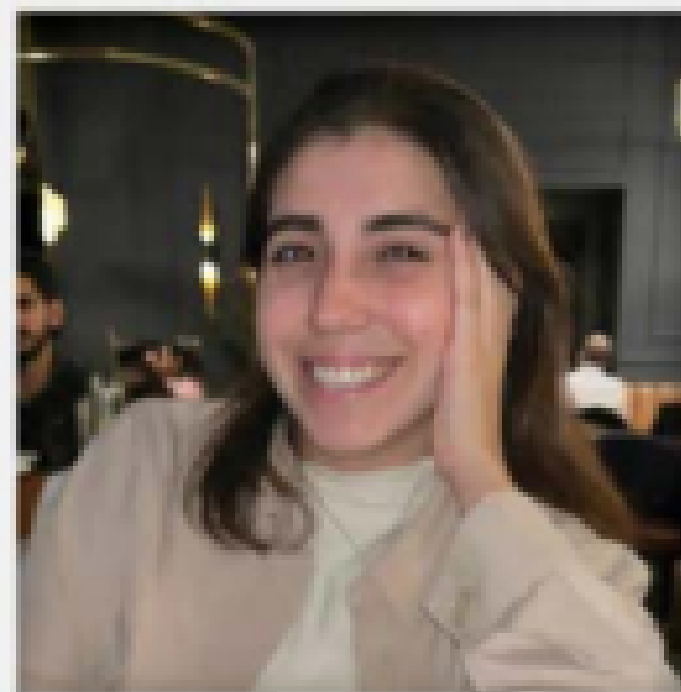

למידה לשם מימוש הידע

הדר מספרת:

"אני יכולה לספר שניב סיפרה לי שהיא רוצה להיות פסיכולוגית זה היה אחרת משאר הסטודנטים. היא דיברה על זה עם אור בעיניים.

הייתה לה מטרה חד משמעית להמשיך לתואר שני ולטפל באנשים, כדי להמשיך לתואר שני היא לקחה שיעורים פרטיים. היא התעקשה לקבל ציון הכי טוב בקורס. בכל הקורסים ניב השקיעה והתעניינה אפילו בקורסי מורשת שלרוב סטודנטים לוקחים כעול. תמיד הייתה לה מערכת שעות עמוסה לומדת המון דברים.

סקרנות בונה תכלית

"לפי שכל מלאכה שאדם מתחיל לעשותה, צריך שיידע תחילה - את תכליתה. שאם לא יידע את תכליתה, אינו עוסק בה בשמחה אלא בעצלתיים, כיוון שאינו יודע מה התועלת היוצאת מן המלאכה שהוא עושה.

("ילקוט מעם לועז", הרב יעקב כולי, ירושלים 1730)

ללמוד כדי לעזור

בילדות היו צוחקים עלי בביה"ס על הגומה בסנטר שיש לי, היו קוראים לי "מגרש גולף", "ג'ון טרבולטה" וכו'... בגיל 12 מאוד רציתי לעשות ניתוח להוריד את הגומה בסנטר שיש לי, כדי שאוכל לעלות לתיכון בלי ה"פגם" שיש לי. וכמובן, כמו בכל דבר בחיים התייעצתי עם ניב מה לעשות.

היא לא חזרה אלי עם תשובה מיד כי היא רצתה לחקור קצת על הנושא, ואז היא חזרה אלי עם דעה מגובשת. "גומה בסנטר הוא מולד וגנטי, והוא עובר בין דור לדור אך רק בין זכר לנקבה לזכר לנקבה. כלומר, לאבא שלך יש גומה בסנטר ולסבתא שלך יש גומה בסנטר", "יום יבוא ויהיה לך בן, והוא יולד עם גומה בסנטר, ואת תחשבי שהוא יהיה הדבר הכי יפה בעולם את לא תרצי לשנות בו כלום. איזה מין מסר את תעבירי לבן שלך? אם הוא ידע שמשהו שקיים בו, את בעצמך שינית?"

ניב צדקה. בגיל 24 (לפני 3 שנים) נולד לי בן, שקראים לו איתן ולו יש גומה בסנטר בדיוק כמו שלי. וכמו שניב אמרה - אני באמת חושבת שהוא מושלם, ולא הייתי משנה בו כלום.

הסיפור הזה מלמד, **שבכל עצה שנתנה ניב היה בו מלא תבונה, גם אם היה תחום שניב לא הבינה בו בכלל כמו גומה בסנטר אבל היא רצתה לעזור לי, היא הלכה ובדקה.** כל עצה ודעה שלה הייתה כל כך מבוססת וכל כך אמינה, כי היא היתה כזאת: סקרנית וחברה כל כך טובה, שהיה לה חשוב לתת מעצמה כל מה שהיא יכולה תמיד."

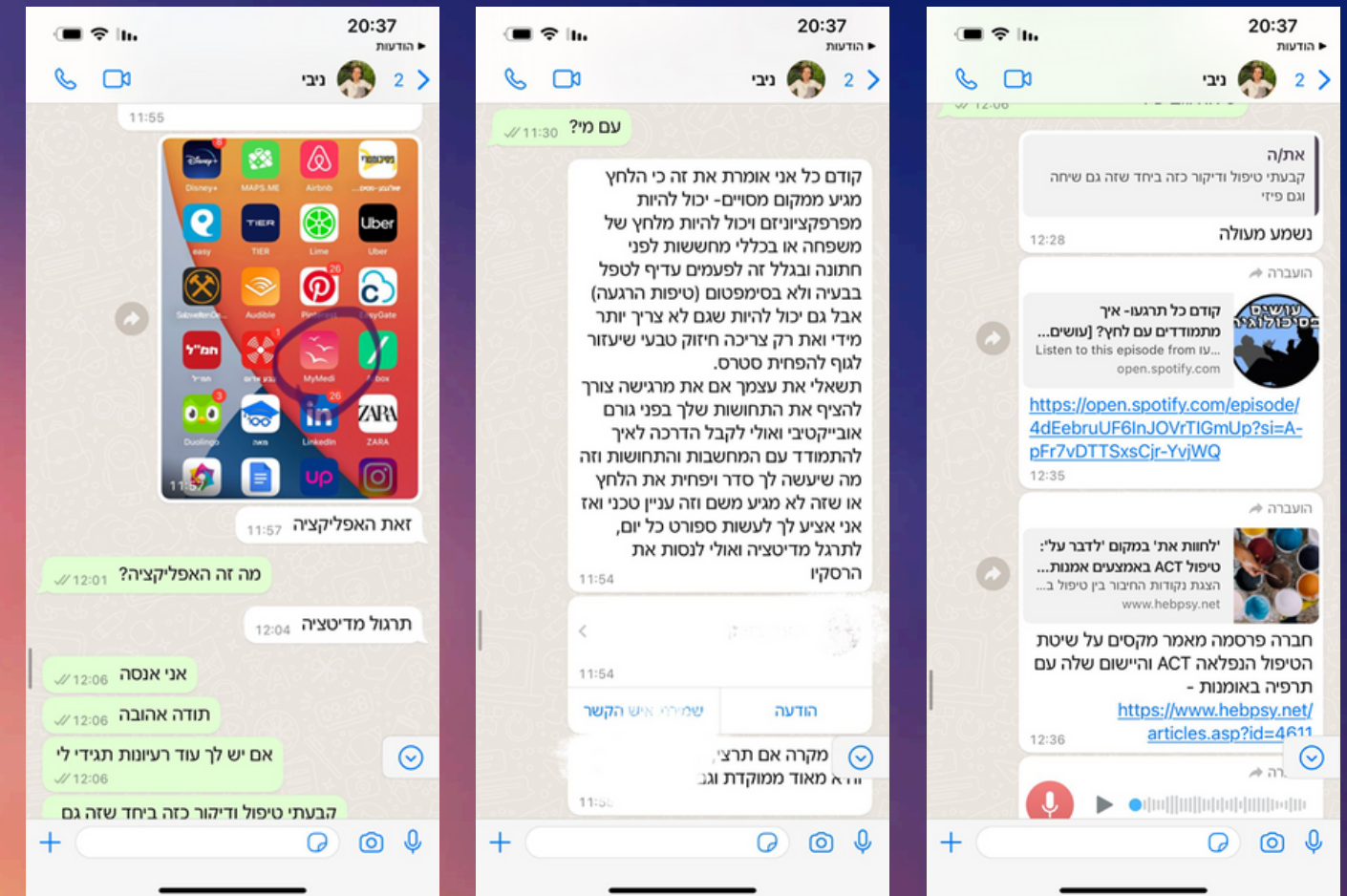
למידה עם משמעות

”

”אני חושבת שהסיפור הזה ממש מראה כמה ניב הייתה סקרנית, מעמיקה ולוקחת ברצינות, חכמה וחברה טובה:

באוגוסט סיפרתי בקבוצה של החברות שאני מאוד בלחץ לקראת החתונה שלי, ואם מישהי ניסתה לקחת בעבר רסקיו (טיפות הרגעה טבעיות) ניב ענתה לי בפרטי, את ההודעות המצורפות.

במקום לענות לי לא או כן על השאלה שלי, היה לה חשוב לנסות להבין למה אני בלחץ, אולי זה בא ממקום אחר, שלחה לי פודקאסט וטלפון של מטפלת, אפליקציה של מדיטציה, מאמר על הנושא.. כל מה שבעיניה יכול היה לעזור לי באמת.”

סקרנות של הרמב"ם – וסקרנותו של איינשטיין

**הרמב"ם (משנה תורה, הלכות יסודי התורה פרק ב)
מסביר כי מחקר הטבע הוא הדרך "לפגוש את
אלוקים"**

וְהִיאֲרָה הִיא הַדֶּרֶךְ לְאַהֲבָתוֹ וְיִרְאַתוֹ. בְּשָׁעָה שִׁיתְּבוֹנוֹ
הָאָדָם בְּמַעֲשָׂיו וּבְרוּאָיו הַנִּפְלְאִים הַגְּדוֹלִים וְיִרְאֶה מֶהוּ
חֻכְמָתוֹ שֶׁאֵין לָהּ עֶרֶךְ וְלֹא קֵץ מִיַּד הוּא אוֹהֵב וּמְשַׁבַּח
וּמְפָאֵר וּמִתְאַוֶּה תְּאֵוָה גְּדוֹלָה לִידַע הַשֵּׁם הַגְּדוֹל. כְּמוֹ
שֶׁאָמַר דָּוִד (תהילים מב-ג) 'צִמְאָה נַפְשִׁי לֵאלֹהִים לֹאֵל
חַי" כְּמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד (תהילים ח-ד) "כִּי אֶרְאֶה שָׁמַיָּךְ
מַעֲשֵׂי אֲצַבְּעֹתֶיךָ"

וּלְפִי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲנִי מְבַאֵר כְּלָלִים גְּדוֹלִים מִמַּעֲשֵׂה
רַבּוֹן הָעוֹלָמִים כִּדִּי שִׁיְהִיו פֶּתַח לִמְבִּין לְאַהֲבָה אֶת הַשֵּׁם.
כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֻכְמִים בְּעֵינֵי אֶהְבָּה שְׁמִיתוֹךְ כֹּךְ אֶתְּה
מְכִיר אֶת מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם.

סקרנות של איינשטיין

איינשטיין לא האמין בא-לוהים אישי או דתי, אבל הכיר היטב את רגש ההתפעמות והסקרנות כלפי היקום:

"הרגש היפה ביותר שביכולתנו לחוות הוא המסתורין. הרגש היסודי הזה הוא המקור לכל אמנות אמיתית ולכל מדע אמיתי. מי שרגש זה זר לו ואינו יכול לעצור מהילוכו מרוב פלא ולעמוד נפעם, הוא טוב כמת, עיניו עצומות. הייתה זו החוויה של המסתורין - אף אם מהולה בפחד - שהולידו את הדת. הידע על קיומו של משהו שאיננו יכולים לרדת לעומקו; תפיסותינו את התבונה העמוקה ביותר ואת היופי הקורן ביותר, הנגישים לשכלנו רק בצורותיהם הראשוניות ביותר: ידע זה ורגש זה מכוננים את הדתות האמיתיות. **במובן זה, ורק במובן זה, אני אדם דתי מאד.**"

לתעל את הסקרנות: התבונה האמיתית היא להכיר את ערך עצמו ותכלית חייו של האדם

"כל אדם חייב לדעת שיש לו חשיבות, לא חשיבות מדומה שהוא מחשיב עצמו בעצמו [פירוש: שרק הוא מחשיב את עצמו] כפי שה"מסילת ישרים" מגדיר את הגאווה (פרק יא), אלא חשיבות בעלת משמעות עמוקה ואף מזעזעת.

התחלת כל עבודה פרטית היא דווקא חוויית רוממות האדם. מי שלא עמד מעולם על רוממות האדם מיצירותיו [פירוש: מעצם מהותו], וכל עסקו הוא רק להרחיב ידיעותיו על הרע שבו, ולייסר עצמו על זה יותר ויותר, ישקע בייאוש, ובסוף ישלים עם הרע מאפס תקוה לתקנו".

(הרב שלמה וולבא, עלי שור חלק א, עמוד קסט)

”

תמר, רכזת "נפש יהודי" באוניברסיטת אריאל, מספרת:

מהראיון הראשון כשפגשתי את ניב הבנתי שהיא "משהו אחר".
הלהט שלה ללמוד היה נוכח מאוד, זה היה חשוב לה. היא
שילבה גם חברות נוספות במלגה, ותמיד היא הייתה הרוח
החיה בקבוצה.
תמיד חקרה לעומק ובדקה, אף פעם לא עשתה "מלמעלה".

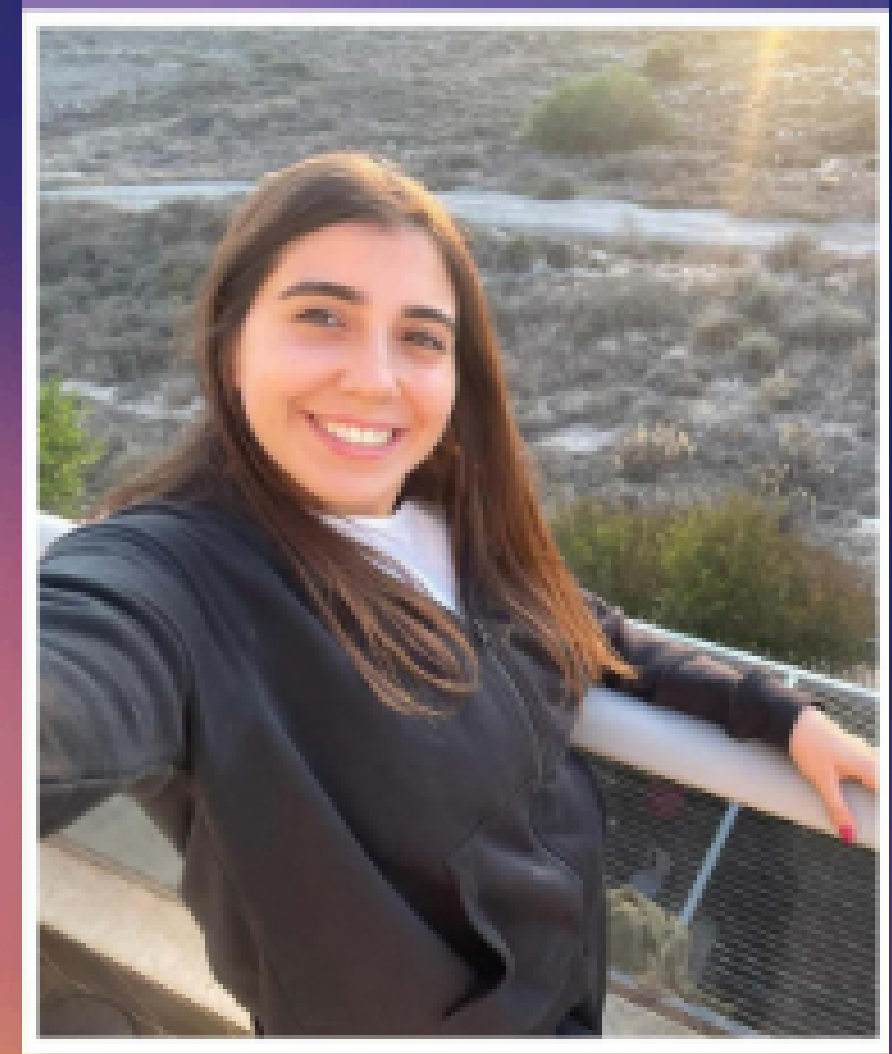
“

”

לירון מספרת: בסופ"ש שהיינו בירושלים, לקראת לילה הודיע המרצה, יהודה רויטר, ש"מי שמתארגנת תוך חמש דקות אני יוצא לסיור במאה שערים", לא התייחסתי אבל אז ניב באה אל"י ואמרה לי: "אני מתאימה לך חצאית ואנחנו יוצאות". כשהגענו למאה שערים ראיתי עד כמה היא רוצה רק ללמוד, להבין ולדעת, הכל כך סיקרן אותה ביהדות ובאנשים שחיים ככה. יכולתי לראות ולשמוע עליה שהשאלות שהיא שואלת באות ממקום של למידה, בפרטים הכי קטנים ופרטיים ואישיים. היא לא שאלה שאלות ש"מעמידה בפינה" ולא ממקום שיפוטי, אלא רק ממקום של סקרנות ולמידה. ישבנו עד 4 לפנות בוקר, היא רק רצתה לדעת, לבדוק ולהבין.

“

סקרנות בת ימינו

"המסתורין הינה החוויה היפה ביותר שאנו יכולים לחוות. אדם אשר חוויה זו זרה לו ואשר אינו מסוגל להתפעל ולעמוד מולה בהתלהבות – חשוב כמת! עיניו עצומות! לדעת כי מה שאינו ניתן להשגה באמת קיים, ומגלה עצמו בחכמה העילאית וביופי הקורן ביותר" (בשם אלברט איינשטיין).

רצה הבורא שתגיע אל שמץ ממהותו, זו מידת היותו יחיד בעולם. יחידות, הנחשפת ככל שאנו מגלים יותר ויותר את אחדותו של הקוסמוס.

ובאה הכרה זו בלבך, והציפה אותך בהרגשה עמוקה של הכרת תודה, תוך שמחה והתרגשות על גילוי עוד חלק זעיר מן האמת הגדולה. וידעת, שגם התרגשות ושמחה זו יצר האלוקים למענך. כי הכל למענך, האדם...

(הרב משה גרילק. שורד שואה, מרצה, סופר ועיתונאי ישראלי, 1936-2023)

מה אנחנו רוצים מהחיים?

דרך טובה להתלהבות, היא להכיר את האדם המדהים ביותר שהיית יכול אי פעם לפגוש. האם אתה יודע מי הוא? אתה עצמך! אז שב ושוחח שיחה נחמדה וקצרה עם עצמך. שאל: לשם מה אני בעצם חי? לאן אני הולך? לאנשים רבים חסרה ההתלהבות, משום שלא ברור להם מה הם מחפשים בחיים. מי שיש לו מטרות ברורות, מצויד הרבה יותר טוב בכדי לראות את הערך שבכל חוויה.

(הרב נח וינברג, 48 דרכים לחכמה)

הנוסחה לסקרנות (או: מה אני יכולה ללמוד מניב לחיים שלי?)

כאשר אנחנו מתלהבים וסקועים בדבר, אנחנו
עושים אותו הרבה יותר טוב.
כשאנו מתלהבים, אנחנו מקבלים אנרגיה במקום
להשקיע אנרגיה.
נחבר בין התפיסה האינטלקטואלית, לבין נקודות
ההפעלה של הרגש.
אדם פשוט ואמיתי, הרבה יותר מלהיב מכל
דמות טלוויזיונית שאי פעם תהיה.
הצב מטרות לחיך ושאף להגשימן מתוך
התלהבות חסרת פשרות.

(48 דרכים לחכמה" מאת הרב נח וינברג, מייסד "אש
התורה" בארה"ב ובארץ, יקיר ירושלים)

להצטרפות
ולחומרי לימוד
נוספים סרקו
והיכנסו לאתר
אחים לנפש

אחים
לנפש

© כל הזכויות שמורות ל'אחים לנפש'